

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania E. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem W. B.
o odpowiedzialność za składki wspólnika spółki cywilnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 stycznia 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 3 sierpnia 2021 r., sygn. akt III AUa 373/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 sierpnia 2021 r., sygn. akt III AUa 373/19 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację odwołującej się E. R. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 27 czerwca 2018 r., sygn. akt XIV U 521/14, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie z 16 grudnia 2013 r.

Decyzją z 16 grudnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. orzekł solidarną odpowiedzialność E. R. wspólnika spółki E. s.c. z W. B. z tytułu: 1. składek na ubezpieczenia społeczne za okres: lipiec 2011 r., wrzesień

2011 r. - listopad 2012 r., w kwocie 103.795,36 zł, plus odsetki liczone na 16 grudnia 2013 r. w wysokości 18.563,00 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 7.121,30 zł; 2. Składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres: lipiec 2011 r., wrzesień 2011 r. - listopad 2012 r. w kwocie 25.554,15 zł, plus odsetki liczone na 16 grudnia 2013 r. w wysokości 4.602,00 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 1.822,00 zł; 3. składek na Fundusz P. i Fundusz G. za okres: lipiec 2011 r., wrzesień 2011 r. - listopad 2012 r. w kwocie 8.485,10 zł, plus odsetki liczone na 16 grudnia 2013 r. w wysokości 1.534,00 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 580,30 zł.

Od powyższej decyzji odwołanie złożyła E. R., podnosząc, że zgodnie z art. 519 § 1 k.c. osoba trzecia może wstąpić na miejsce dłużnika, który zostaje z długu zwolniony. Tym samym osoba, która odkupiła udziały od odwołującej w firmie, przyjął na siebie spłatę zobowiązań wobec ZUS-u. Zbycie udziałów przez odwołującą polegało na przeniesieniu własności całego przedsiębiorstwa na nabywcę. Zatem za zadłużenia odpowiada nowy właściciel firmy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 27 czerwca 2018 r., sygn. akt XIV U 521/14 Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, że E. R. jako współnik spółki cywilnej E. nie odpowiada solidarnie z W. B. za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne na Fundusz P. i Fundusz G. za miesiąc lipiec 2011 r. (pkt. 1 wyroku); w pozostałej części oddalił odwołanie (pkt. 2 wyroku).

Apelację od tego wyroku wniosła odwołująca się, zarzucając mu błąd w ustaleniach faktycznych oraz naruszenie art. 115 ust. 1, 2, 4, 5, a także art. 108 ust. 1-3 oraz art. 107 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2012 r., poz. 749 z późn. zm.), a także nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt. 5 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że wobec zarzutu apelacji nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt. 5 k.p.c. z uwagi na niezapewnienie E. należytej reprezentacji w procesie i pozbawienie jej w ten sposób możliwości obrony

swych praw, Sąd Apelacyjny zobowiązał pełnomocnika odwołującej się do złożenia w terminie 7 dni zaświadczenia z CEiDG dotyczącego tej Spółki, a przede wszystkim zaświadczenia dotyczącego E. R. jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą w ramach E. z których będzie wynikała sytuacja tych podmiotów po zawarciu Umowy z 12 lutego 2013 r.: „Zbycia przedsiębiorstwa należącego do przedsiębiorcy”. W pisemnej odpowiedzi z 1 czerwca 2021 r. na powyższe zobowiązanie pełnomocnik odwołującej się poinformował Sąd Apelacyjny, że w CEiDG brak jest informacji o jakiegokolwiek istniejącej spółce cywilnej, która miałaby nazwę „E. ”. Pełnomocnik odwołującej się „postawił hipotezę”, że jeśli spółka ta istnieje to pod zmienioną nazwą lub inny podmiot jest jej następcą prawnym, przy czym nie wskazał go. Jednocześnie stwierdził, że B. B. sprzedał ową spółkę cywilną w późniejszym okresie na rzecz M. D.. Pełnomocnik odwołującej się nie przedstawił jednak żadnych dowodów na powyższe twierdzenia, ani ich doprecyzowanie. Bezsporne jest również, że nie złożył, żądanego przez Sąd Apelacyjny zaświadczenia dotyczącego E. R. jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą w formie E. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że spółka cywilna nie podlega rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, a jedynie wspólnicy spółki będący osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą podlegają wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG). Każdy wspólnik spółki cywilnej jest zatem z punktu widzenia prawa oddzielnie zaewidencjonowanym przedsiębiorcą i w jego ewidencji powinno być odnotowana informacja o umowie spółki cywilnej, jeżeli w tej formie ją prowadzi.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę - w świetle dokonanych ustaleń faktycznych i twierdzeń stron i zaniechań odwołującej się - Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zgodnie z zapisem w/w § 6 Umowy z 12 lutego 2013 r. wspólniczki E. (zbywcy), w tym odwołująca się, jako osoby prowadzące dotychczas działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej wykreśliły siebie z CEiDG, gdyż zakończyły prowadzenie tej działalności wraz z ustaniem istnienia spółki cywilnej z dniem 12 lutego 2013 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, odwołująca się nie wykazała istnienia E. w obrocie prawnym; nie wskazała wspólników, którzy po 12 lutego 2013 r. posiadają udziały w tej Spółce (co najmniej dwóch).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, E. z dnia 12 lutego 2013 r. została rozwiązana. W ten sposób w/w spółka cywilna utraciła byt prawny i nie może być stroną niniejszego postępowania w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c. Bezprzedmiotowe jest zatem domaganie się przez pełnomocnika odwołującej się udziału tego podmiotu w niniejszym postępowaniu i powoływanie się na pozbawienie tej Spółki prawa do obrony.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w okolicznościach niniejszej sprawy, również B. B. nie ma przymiotu strony w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c. B.B. nigdy nie stał się bowiem współudziałowcem w w/w spółce cywilnej. Nie jest również podmiotem, o którym mowa w art. 115 ordynacji podatkowej.

Bezsporne jest, że w niniejszej sprawie w toku całego procesu brali udział wszyscy wspólnicy E.. Zarówno E. R., jak i W. B. korzystały w procesie z uprawnień procesowych i miały zapewnioną możliwość obrony swych praw.

Z powyższych względów, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzut apelacji nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt. 5 k.p.c. był całkowicie pozbawiony uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych.

Za całkowicie gołosłowne Sąd Apelacyjny uznał zarzuty apelacji błędnego ustalenia przez Sąd Okręgowy, że organ wobec należności za okres od września 2011 r. do listopada 2012 r. wszczął postępowanie egzekucyjne, podczas gdy nie zostało to udowodnione, a Sąd oparł się tylko na dokumencie prywatnym w tej materii. Sąd drugiej instancji podkreślił, że pełnomocnik odwołującej się nie odniósł się w żaden sposób do dokumentów dotyczących prowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec Spółki celem wyegzekwowania od niej należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FPiFGSP, złożonych przez organ rentowy w postępowaniu apelacyjnym. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przedłożone dokumenty dowodzą - jak wskazano we wcześniejszych ustaleniach – prowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec spółki cywilnej jako płatnika składek, o którym dłużnik został zawiadomiony. W chwili wydania zaskarżonej decyzji z pewnością sporne należności składkowe nie były przedawnione w świetle przepisów art. 24 ustawy systemowej.

Sąd Apelacyjny nie podzielił także zarzutów apelacji naruszenia art. 115 ust. 1, 2, 4, 5, a także art. 108 ust. 1-3 oraz art. 107 ust. 1 ordynacji podatkowej

przez to, że organ nie prowadził sprawy o ustalenie odpowiedzialności wszystkich wspólników spółki cywilnej, tj. nie prowadził sprawy o ustalenie takiej odpowiedzialności co do obecnego właściciela tej spółki B. B..

Sąd odwoławczy podkreślił, że B. B. nigdy nie był wspólnikiem E. (ani w okresie objętym zaskarżoną decyzją, ani później), a zatem w/w przepisy nie mają do niego zastosowania. B. B., co najwyżej po 12 lutym 2013 r., był właścicielem przedsiębiorstwa w postaci jednoosobowej działalności gospodarczej prowadzonego pod firmą: „E.”. W okolicznościach sprawy, w ocenie Sądu drugiej instancji, że w/w nie mieści się w dyspozycji art. 115 ordynacji podatkowej. Zaskarżona decyzja została wydana w warunkach spełnienia przesłanek art. 115 ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i art. 32 ustawy systemowej. Bezspornie organ rentowy wydał decyzje rozstrzygające o odpowiedzialności wszystkich wspólników E. spółki cywilnej za sporny okres oraz określające wysokość ich zobowiązań z tego tytułu, które ciążyły na spółce.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, dla rozpoznania których niezbędna jest wykładnia wywołującego wątpliwości przepisu art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 4 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odwołujące się podniosła, że przepis ten odnosi się ściśle do postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych i nakazuje zawiadamiać o toczącym się postępowaniu zainteresowane osoby, definiując, kim one są. W związku z niniejszym postępowaniem, ale także zasadniczo w związku z innymi postępowaniami, których przedmiotem jest odpowiedzialność osób tworzących spółkę cywilną, ujawnia się następujące zagadnienie prawne, wywołujące wątpliwości co do interpretacji tego przepisu:

1. Czy z punktu widzenia ustalenia odpowiedzialności za składki z zakresu ubezpieczeń społecznych opłacane za pracowników spółki cywilnej, spółka ta powinna być uczestnikiem postępowania o ustalenie solidarnej odpowiedzialności jej członków za te składki również po rozwiązaniu tej spółki w znaczeniu cywilnoprawnym, a nadto czy następcy prawni tej spółki również powinni być uczestnikami tego postępowania, niezależnie od formy, w jakiej prowadzą działalność gospodarczą po przejęciu spółki cywilnej?

Zdaniem pełnomocnika skarżącej, przyjęcie stanowiska Sądu drugiej instancji (czyli że E. S.C. nie istnieje od 12 lutego 2013 r.), rodzi kolejne istotne zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości interpretacyjne, a mianowicie:

2. Czy stwierdzenie, że od określonego momentu przestała istnieć spółka cywilna oznacza, że wszystkie podejmowane wobec tej spółki czynności, w tym podejmowane przez organ czynności egzekucyjne, uznać należy za nieskuteczne i od tego momentu nieprzerwywające biegu przedawnienia?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej skarżącej w zakresie wniosków w niej wskazanych, rozpoznanie skargi kasacyjnej na posiedzeniu niejawnym, zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, również w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty

świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15

października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Przedstawione zagadnienia prawne nie spełniają wskazanych powyżej wymogów uznania ich za uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Problemy, których dotyczą sformułowane pytania nie mają charakteru poważnych problemów prawnych, których rozstrzygnięcie wymaga interwencji Sądu Najwyższego, wręcz przeciwnie, mają one charakter oczywisty, zostały prawidłowo rozstrzygnięte przez Sąd drugiej instancji, zaś strona skarżąca nie wskazała jakichkolwiek argumentów prawnych, które mogłyby świadczyć o tym, że na tle wskazanych przepisów rzeczywiście istnieją jakieś istotne zagadnienia prawne.

Sformułowane zagadnienia mają wręcz charakter kuriozalny i świadczą o miernej znajomości prawa przez pełnomocnika odwołującej się. Nie budzi bowiem żadnych wątpliwości, że nieistniejąca spółka cywilna nie może być uczestnikiem postępowania, skoro nie istnieje. Natomiast kwestia uczestnictwa osób, które przejęły majątek spółki oraz prawo do posługiwania się jej nazwą (firmą) została prawidłowo wyjaśniona przez Sąd drugiej instancji.

Również odpowiedź na drugie ze sformułowanych zagadnień jest oczywista, bowiem fakt, że spółka cywilna przestała istnieć nie unieważnia w żaden sposób czynności egzekucyjnych podejmowanych w stosunku do tej spółki. Brak jest jakiegokolwiek podstawy prawnej dla przyjęcia odmiennego wniosku, zatem przedstawione zagadnienie ma charakter pozorny.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć,

przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Strona skarżąca w żaden sposób nie wykazała aby na tle wskazanych przepisów powstawały poważne wątpliwości interpretacyjne lub też powodowały one rozbieżności w orzecznictwie. Jak wskazano powyżej, na ich tle nie wyłoniły się w niniejszej sprawie również jakiegokolwiek zagadnienia prawne.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

